

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยฝ่ายตุลาการ" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะอำนาจการตรวจสอบการวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยฝ่ายตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เปรียบเทียบกับการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก่อนการปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 กฎหมายเลือกตั้งให้อำนาจฝ่ายตุลาการเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจตรวจสอบการเลือกตั้ง การพิจารณาตัดสินคดีเลือกตั้ง ใช้วิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ซึ่งใช้เวลาในการพิจารณาคดีนานไม่ทันต่อการยุบสภาหรือครบวาระของสภา ศาลจำหน่ายคดีออกจากสารบบความโดยไม่มีการตัดสินคดี ทำให้ปัญหาการทุจริตเลือกตั้งยังคงมีอยู่และเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานาน จากปัญหานี้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งโดยเฉพาะรวมทั้งให้อำนาจตามกฎหมายเพื่อควบคุมและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิผู้ทุจริตเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล แต่คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุดหรือไม่ นั้น ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายใด ในเวลาต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 52/2546 วินิจฉัยว่าการใช้อำนาจดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นลักษณะการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญอันมีผลให้การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญถือเป็นที่ยุติ และเป็นที่ยกเถียงกันมากในทางวิชาการว่า การตีความของศาลรัฐธรรมนูญนี้ เป็นการตีความที่ไม่สอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ จากปัญหานี้มีแนวคิดให้แก้ไขรัฐธรรมนูญโดยให้ฝ่ายตุลาการเป็นองค์กรตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและฝ่ายตุลาการมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร กล่าวคือก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งให้อำนาจดังกล่าวเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุดท้าย หลังการประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นอำนาจของศาลฎีกา โดยให้อำนาจการยื่นคำร้องศาลฎีกาเป็นอำนาจของคณะกรรมการเลือกตั้ง เท่านั้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน พบว่า บรรดาประเทศต่าง ๆ ดังกล่าว ล้วนแล้วแต่มีการตรวจสอบและการถ่วงดุลการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยทั้งสิ้น แต่มีกระบวนการและวิธีการที่แตกต่างกัน

แนวทางแก้ไขปัญหาคือให้ฝ่ายตุลาการซึ่งได้แก่ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งเป็นผู้ใช้อำนาจนี้เพียงองค์กรเดียว คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีอำนาจเฉพาะการออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การจัดการเลือกตั้ง การประกาศผลเลือกตั้ง และการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้ง เท่านั้น ซึ่งหากพบว่ามีพฤติกรรมการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นฟ้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้ทุจริตการเลือกตั้งต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งควรมีกำหนดระยะเวลาให้รวดเร็ว และควรให้สิทธิบุคคลที่ได้รับการกระทบกระเทือนสิทธิจากคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งได้เอง เป็นไปตามหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ